

การศึกษาต่อเนื่อง

ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง

กรองจิต วาทีสาธกกิจ ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาต่อเนื่องว่า หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้จบการศึกษาเบื้องต้นแล้วมีความรู้กว้าง และทันสมัย เสมอในการปฏิบัติงาน^๑

ทองกษัตริย์ รัชโรทยาน ได้ให้คำจำกัดความว่า การศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง การศึกษาหลังการศึกษาตามหลักสูตรพื้นฐาน ซึ่งอาจจัดเป็นหลักสูตรระยะยาว เช่น การศึกษาต่อชั้นบัณฑิตศึกษา หรืออาจจะเป็นหลักสูตรการศึกษาต่อระยะสั้น มีกำหนดเวลา ประมาณ ๔-๘ สัปดาห์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน^๒

เนื่องจากการศึกษาต่อเนื่องเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับบุคคลที่จบการศึกษาเบื้องต้นจากในระบบโรงเรียน ระดับใดระดับหนึ่ง ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนต่อเนื่องได้ ตามแนวทางการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงจัดว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนรูปแบบหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนที่ได้รับการศึกษาระยะหนึ่ง และต้องการศึกษาเพื่อเพิ่มวุฒิของตน หรือเพื่อสนองความต้องการส่วนตัวบางประการ หรืออาจจัดเพื่อเพิ่มทักษะทางด้านวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ในรูปของการฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In-service training) สำหรับช่วยให้

^๑กรองจิต วาทีสาธกกิจ, "ความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทย,"

^๒ทองกษัตริย์ รัชโรทยาน, "การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาลในประเทศไทย,"

ผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน^๑

คิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาต่อเนื่องในหนังสือ การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นการจัดการศึกษาที่สืบเนื่องมาจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ในระดับใดระดับหนึ่งก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ให้มากขึ้นกว่าที่เคยได้รับจากการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือบางทีเป็นการจัดเพื่อเพิ่มทักษะทางด้านวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ที่ตนปฏิบัติงานอยู่ อาจจัดในลักษณะของการอบรมระยะสั้น หรือระยะยาว หรือจัดเป็นหลักสูตรพิเศษขึ้นมาก็ได้^๒

ซีริล โอ ฮูล (Cyril O Houle) ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งสโตน ได้อ้างไว้ในบทความ The Role of AALS in Lifetime Learning for Librarians ว่า การศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง การเรียนการสอนใด ๆ ก็ตามที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ในวิชาชีพให้กว้างขวางมากขึ้น^๓

โจส กล่าววว่า การศึกษาต่อเนื่องมีความหมายกว้างขวางมาก โดยหมายถึง กิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่บรรณารักษ์กระทำภายหลังจากจบการศึกษา เบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์แล้ว เพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้จากการทำงานในห้องสมุด หรือจากสถาบันภายนอกอื่น ๆ เช่น สมาคมห้องสมุด โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ดังนั้น การศึกษาต่อเนื่องจึงอาจจะเป็น

^๑จันดา นพคุณ, การศึกษานอกระบบโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร: คณะครู-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๑๐.

^๒คิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง, หน้า ๑๗.

^๓Cyril O. Houle, "Discussion Paper Prepared for Seminar in Continuing Professional Education," quoted in Elizabeth W. Stone, "The Role of AALS in Lifetime Learning for Librarians," Journal of Education for Librarianship 12 (Spring 1972): 225.

โปรแกรมการศึกษาแบบเป็นทางการหรือแบบไม่เป็นทางการ เช่น การประชุม หรือสัมมนา เป็นต้น^๑

สโตน ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องว่า หมายถึงกิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่บุคคลพึงกระทำเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ให้แก่ตนเอง เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ การศึกษาต่อเนื่องอาจจะเป็นการศึกษาแบบเป็นทางการ ทั้งประเภทที่มีหน่วยกิต และไม่มีหน่วยกิต หรือกิจกรรมการศึกษาแบบไม่เป็นทางการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมทางวิชาการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอ่านหนังสือหรือวารสาร การเขียนตำราหรือบทความ การเป็นบรรณาธิการ การให้คำปรึกษาหรือเป็นวิทยากร การบรรยายและอภิปรายให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไป การสนทนาทางวิชาการอย่างไม่เป็นทางการกับเพื่อนร่วมงาน การร่วมทำวิจัย การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการ เป็นต้น^๒

สรุปได้ว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพต่าง ๆ ให้ดีขึ้นทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และวิธีการในการทำงาน อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

^๑Jones, "Continuing Education for Librarians," p.2

^๒Stone, "Personnel Development and Continuing Education in Libraries," Library Trends 20 (July 1971) : 5.

ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง

ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกในทุก ๆ สาขาวิชาชีพ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการขยายตัวของวิชาการ ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐ และเอกชนเกิดความจำเป็นที่จะต้องประยุกต์ทฤษฎีและวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน บุคลากรจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานสูง ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วเป็นเวลานานจำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อจะได้ความรู้และทักษะใหม่ ๆ เพียงพอตามความต้องการกับลักษณะของงาน นอกจากนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบอาชีพอาจพบว่า ตนยังขาดหรืออ่อนประสบการณ์แขนงใดแขนงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบอยู่ และอาจปรารถนาจะเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพในแขนงนั้น ๆ ให้สูงขึ้น การศึกษาต่อเนื่องเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิชาการ และสามารถปฏิบัติงานในวิชาชีพนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฮูล กล่าวว่ วังการอาชีพต่าง ๆ จำเป็นต้องส่งเสริมสมาชิกในการศึกษาต่อเนื่องเพราะ การศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญเช่นเดียวกับการศึกษาก่อนทำงาน สถาบันแต่ละแห่งจึงต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาต่อเนื่องให้แก่สมาชิก เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และทักษะให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ใหม่ ๆ และสภาพของงานที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในปัจจุบัน ทำให้บรรณารักษ์จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้นในภายหลัง^๑

การที่วงการอาชีพต่าง ๆ ให้ความสนใจในการส่งเสริมบุคลากรศึกษาต่อเนื่อง เพื่อว่าจะได้มีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้นนั้นก็เนื่องจากความจำเป็น ๔ ประการ คือ

๑. ความจำเป็นในการพัฒนาบุคคล เพื่อให้บุคคลในอาชีพเจริญทั้งทางด้านสติปัญญา และจิตใจ

^๑Houle, "The Role of Continuing Education in Current Professional Development," ALA Bulletin 61 (March 1967): 251.

๒. ความจำเป็นทางด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อให้บุคลากรเตรียมตัวสำหรับงานใหม่และความรับผิดชอบใหม่

๓. ความจำเป็นด้านการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาชีพเพิ่มขึ้น

๔. ความจำเป็นทางด้านพัฒนาสังคม เพื่อให้บุคลากรสามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทและพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น ๆ^๑

ซูล ได้กล่าวถึงสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นเครื่องหมายแสดงให้ทราบถึงความจำเป็นที่บุคลากร จะต้องมีการศึกษาต่อเนื่องว่าขึ้นอยู่กับความต้องการ ๔ ประการ คือ

๑. ความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในลักษณะทั่ว ๆ ไป แต่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

๒. ความต้องการที่จะเพิ่มความสามารถและฝีมือในการปฏิบัติงานที่ปฏิบัติอยู่สำหรับความก้าวหน้าในวิชาชีพ

๓. ความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้นในลักษณะทั่ว ๆ ไปที่ไม่เจาะจงว่าจะเกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติอยู่หรือไม่ เพื่อช่วยสนับสนุนงานในวิชาชีพของตน

๔. ความต้องการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ และทัศนคติในการปฏิบัติงาน^๒

ครูหรือบุคลากรทุกประเภทของโรงเรียน แม้จะมีความสามารถที่เด่นเพียงไรก็ตาม ถ้าเวลาผ่านไปนาน ๆ บรรดาความรู้ความชำนาญที่ย่อมจะอ่อนลงเป็นธรรมดา หรือบางที่การทำงานจำเจอยู่เฉมอ ๆ งานที่ทำก็จะกลายเป็นความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน การได้ออกไปพบปะสังสรรค์กับครูหรือบุคลากรของโรงเรียนอื่นเสียบ้าง อาจช่วยให้มีความสดชื่น มีพลัง และมีกำลังใจเกิดขึ้นใหม่ กลับมาทำงานได้ดีขึ้นก็ได้ ดังนั้นการให้ครูหรือบุคลากร หน้าที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เข้าร่วมสัมมนาหรือเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งฝ่ายการศึกษา

^๑Jones, "Continuing Education for Librarians," p. 1.

^๒Houle, "The Role of Continuing Education in Current Professional Development," p. 253.

จัดขึ้นเป็นครั้งคราว เป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนควรสนับสนุนทุกวิถีทาง นอกจากนี้โรงเรียนอาจเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่น ๆ มาบรรยายเรื่องวิธีสอน หรือหลักการทำงานให้ครูในโรงเรียนได้ฟังเป็นครั้งคราวก็ได้ การไปศึกษาร่วมกันทั้งโรงเรียนเป็นครั้งคราวก็มีส่วนให้ครูมีโอกาสรู้จักกัน สันทนาการในหมู่เพื่อนร่วมงาน ทำให้บรรยากาศของการทำงานเป็นไปฉันท์มิตร งานที่จะทำหลังจากการได้ไปศึกษาร่วมกันน่าจะได้ผลดีขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้เป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนควรพิจารณาส่งเสริม เพื่อพัฒนาครูให้เข้มแข็งทันสมัย และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา^๑

แบลร์ ไมเออร์ เกลน ได้บรรยายคุณลักษณะของครูที่ดี ครูจะมีความก้าวหน้าในวิชาชีพของตน ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะที่น่าสนใจ ดังนี้

๑. เป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่เสมอ ครูจะต้องเป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์ของโลก ต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าติดตามข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันและเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าบ้าง

๒. จัดโปรแกรมเพื่อปรับปรุงครู เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยจัดในรูปการศึกษาอบรมระหว่างประจำการ หรือการฝึกปฏิบัติงาน หรือการประชุมทางวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและหาทางแก้ไขปรับปรุงปัญหาต่าง ๆ ให้ดีขึ้น^๒

๓. รู้จักใช้หนังสือและวารสารทางวิชาการช่วยแก้ปัญหาทางวิชาชีพ ครูต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ หากมีอุปสรรคในการศึกษาค้นคว้า ต้องหาทางขจัดโดยค้นคว้า โดยการสร้างนิสัยในการอ่าน

กล่าวได้ว่า การศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญทั้งต่อการพัฒนาบุคคลและพัฒนาวิชาชีพทุกสาขาวิชาชีพ เพราะการศึกษาต่อเนื่องไม่เพียงแต่ทำให้คนมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานดีขึ้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเท่านั้น ยังจะส่งผลให้ได้ผลงานสูงขึ้น อันจะเป็นผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศอีกด้วย

^๑ ภิญโญ สาธิต, หลักการบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑๖๑.

^๒ Blair Myers Glenn, Educational Psychology (New York: McMillan Co., 1962), p. 588.

ความจำเป็นในการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์

เนื่องจากสภาวะของสังคมในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่ตลอดเวลา และมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ในปัจจุบันสารนิเทศศาสตร์จึงขยายตัวอย่างกว้างขวางในวงการห้องสมุด และบรรณารักษศาสตร์ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วิทยาศาสตร์ การเกษตรและอุตสาหกรรมทำให้เอกสารแขนงต่าง ๆ เหล่านี้มีเพิ่มมากขึ้นในห้องสมุด ซึ่งบรรณารักษ์จำเป็นต้องหาวิธีการที่จะบริการเอกสารให้สนองความต้องการของผู้ใช้ที่ดีที่สุดและรวดเร็วที่สุดและการค้นคว้าในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะต้องการข้อมูลให้สาขาวิชาที่แคบและเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้นทำให้บรรณารักษ์จำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้ทันกับวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อให้มีความรู้ลึกในสาขาวิชาชีพและมีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับสาขาวิชาอื่น ๆ เช่นความรู้ทางด้านเกษตร อุตสาหกรรมและ เทคโนโลยี ดังนั้นสถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์จำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาตามความต้องการของสังคม

กล่าวได้ว่าแนวโน้มของการศึกษาระบบบรรณารักษศาสตร์ในอนาคตคือการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบรรณารักษ์วิชาชีพให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และสังคม ดังนั้นการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนควรจะต้องจัดให้เหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริงในสังคมคือ ผลิตบรรณารักษ์ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการจัดและให้บริการเอกสารด้านวิทยาศาสตร์ การเกษตร และ เทคโนโลยี นอกเหนือไปจากด้านมนุษยศาสตร์ เพื่อให้บรรณารักษ์สามารถปฏิบัติงานในวงการอาชีพอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นสถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์จำเป็นต้องจัดการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับสูง เช่น เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรหลังปริญญาโท หรือปริญญาเอก เพื่อให้บรรณารักษ์มีความรู้ลึก และเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพ เพื่อสนองความต้องการของสังคม นอกจากนี้เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วได้มีโอกาสปรับตัวให้ทันกับการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว สถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสถาบันที่เกี่ยวข้องต้องจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง เช่น การบรรยาย อบรมหรือสัมมนา ในหัวข้อใหม่ ๆ โดยใช้อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์หรือผู้เชี่ยวชาญในวิชาเฉพาะมาให้ความรู้ การจัดกิจกรรมการศึกษาดังกล่าวควรจะได้จัดอย่างต่อเนื่องและให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและตรงกับสาขาวิชาที่จะนำไปใช้ปฏิบัติงานได้โดยตรง ดังนั้นการศึกษาระบบบรรณารักษศาสตร์ในอนาคตจึงควรจะได้ปรับปรุงส่งเสริมให้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ทันกับสภาพความต้องการของสังคม เป็นผลดีต่อวิชาชีพ และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง

ประเภทของการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาต่อเนื่อง แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. การศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ (Formal Continuing Education)

หมายถึง การศึกษาต่อหรืออบรมในสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสมาคม หรือชมรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางบรรณารักษศาสตร์ เพื่อเพิ่มเติมคุณวุฒิและให้ได้มาซึ่งปริญญา วุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร เป็นต้น

๒. การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ (Informal Continuing Education)

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะและความรู้เฉพาะอย่างของอาจารย์ การศึกษาแบบนี้ น่าสนใจและควรจัดให้มีในหน่วยงานอย่างยิ่ง เพราะเป็นการศึกษาที่ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ สามารถนำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมาร่วมกันหาทางแก้ปัญหาก็ได้ การศึกษาแบบนี้ เป็นทางการสามารถกระทำได้โดย

- ๒.๑ อ่านหนังสือ วารสาร ที่เกี่ยวกับวิชาชีพ
- ๒.๒ แต่งตำรา เขียนบทความ หรือทำการวิจัย
- ๒.๓ เข้าฟังการประชุม หรือเข้าร่วมประชุม สัมมนาทางวิชาการ
- ๒.๔ การฝึกอบรมระยะสั้น โดยไม่รับวุฒิบัตร
- ๒.๕ ศึกษาดูงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
- ๒.๖ ศึกษาจากเพื่อนร่วมงาน หรือผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการจัดให้มีการสนทนาทางวิชาการ
- ๒.๗ เป็นสมาชิกของสมาคม หรือชมรม ทางวิชาชีพ

รูปแบบกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

๑. การศึกษาต่อ (Upgrading)

การศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา เพื่อเพิ่มเติมคุณวุฒิและให้ได้มาซึ่งปริญญา หมายถึง การศึกษาต่อเนื่องถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือสูงกว่า รวมไปถึงการศึกษาให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา การศึกษาต่อในหลักสูตรระยะยาวนี้จัดเป็นกิจกรรมการศึกษาที่สำคัญที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ทางการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการ

ให้กำรศึกษาก่อเยาวชน "ปัญหาที่เคยได้ทราบมาก็คือ เกี่ยวกับความรู้ของครู ซึ่งปรากฏว่า ในระยะแรกที่ครูสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาต่าง ๆ มาทำงาน การสอนของครูจะมี คุณภาพสูงเท่ากับวุฒิที่เรียนมา แต่ต่อไปคุณภาพและความรู้จะลดลง เมื่อนานไปจะเหลือ เพียงแต่ระดับขั้นที่ครูทำการสอนอยู่เท่านั้น"^๑ ดังนั้นบุคลากรทางการศึกษาจะต้องได้รับการ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสถานศึกษาระดับสูง เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ เป็นการเพิ่มวุฒิและให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น หน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมและให้โอกาสบุคลากรศึกษาต่อ เพราะ การให้ โอกาสแก่ข้าราชการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และช่วยให้เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ในการทำงาน ทำให้ข้าราชการมีความมั่นใจในตัวเอง เข้าใจจุดมุ่งหมายในการทำงาน ศึ้น และโอกาสที่จะได้เลื่อนฐานะก็มีมากขึ้น^๒

การอบรมวิชาการ (In-service Education)

การอบรมวิชาการ เป็นวิธีการศึกษาต่อที่ใช้เวลาน้อย สามารถนำเอาปัญหาที่ เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริงมาศึกษาและร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหานั้นให้ดีขึ้น ทำให้การเรียน นั้นตั้งอยู่บนฐานของความเป็นจริงและนำไปปฏิบัติจริงได้

การอบรมวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของผู้เรียน และ ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นก่อนที่จะจัดดำเนินการอบรม ผู้จัดดำเนินการ อบรมจะต้องศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาพิจารณา กำหนด วัตถุประสงค์ของการอบรม ดังนี้

๑. ความต้องการดำรงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงานอย่างมั่นคง และปลอดภัย
๒. ความต้องการให้เพื่อนร่วมงานยอมรับ

^๑ วิทยุโยธ สวรร, รวบรวมคำบรรยายเรื่องนโยบายและการศึกษาของรัฐบาล (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๐), หน้า ๒๕.

^๒ วิทยุโยธ สวรร, การบริหารงานบุคคล (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๓๑๕.

๓. ความต้องการที่ผู้เรียนยกย่องนับถือว่าตนเองมีความสำคัญและจำเป็น
ต่อหน่วยงาน

๔. ความต้องการที่จะมีโอกาสก้าวหน้า เจริญรุ่งเรืองในการทำงานและ
ตำแหน่งหน้าที่

๕. ความต้องการที่จะได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการปฏิบัติงาน

๖. ความต้องการเสถียรภาพในการดำรงชีวิต และการงานอย่างอิสระเสรี^๑

เฮเลน เอ็ม โทบิน และคณะ กล่าวถึง ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางวัตถุประสงค์ของการอบรมไว้ดังนี้

๑. ต้องการที่จะได้รับความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น

๒. ต้องการเรียนรู้ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่ประสบในขณะที่ปฏิบัติงาน

๓. เป็นโอกาสที่จะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

๔. เรียนเพื่อต้องการการประเมินผลทั้งจากครูและตัวตนเอง

๕. ไม่ต้องการบรรยากาศที่เป็นห้องเรียนเหมือนนักเรียนอีกต่อไป^๒

จากความต้องการของผู้เรียนดังกล่าว สามารถนำมากำหนดวัตถุประสงค์
ของการอบรมวิชาการให้แก่คณาจารย์ได้ดังนี้

๑. เพื่อจะจัดบริการประสบการณ์ที่มีความหมายและมีคุณค่า รวมทั้ง
เทคนิคใหม่ ๆ และทักษะอื่น ๆ อันจำเป็นแก่การทำงานในสถาบันอุดมศึกษาแก่คณาจารย์
ของสถาบัน

๒. เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางพุทธิปัญญา และการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน
แก่คณาจารย์เพื่อผลทางคุณภาพของการศึกษาและความก้าวหน้าของสถาบัน

^๑ชูศักดิ์ ริมธีระกุล, "การบริหารงานและบทบาทของผู้บังคับบัญชา,"

ข่าวมหาวิทยาลัยมหิดล ๖ (พฤษภาคม ๒๕๒๒): ๑๓.

^๒Helen M. Tobin and others, The Process of Staff

Development: Component for Change (Saint Louis: C.V. Mosby Co.,

1974), p. 22.

๓. เปิดโอกาสให้คณาจารย์ได้ค้นคว้าแหล่งความรู้และข้อมูล รวมทั้ง บุคลากรที่จะเป็นประโยชน์แก่คณาจารย์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานด้านต่าง ๆ ของอาจารย์เอง

๔. ให้คณาจารย์ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และ ปัญหาที่เกี่ยวกับการสอน และปัญหาอื่น ๆ ของสถาบันที่คณาจารย์ทำงานอยู่^๑

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการอบรมวิชาการมีประสิทธิภาพ ก็คือ การเลือกเนื้อหาวิชาในโปรแกรมการอบรมวิชาการ จะต้องสอดคล้องทั้งกับความต้องการของสถาบันและความต้องการส่วนบุคคล หลักเกณฑ์เบื้องต้นโดยทั่วไปในการเลือกเนื้อหาวิชา มีดังนี้

๑. เนื้อหาวิชาเชื่อถือได้ ทันสมัย ถูกต้อง เป็นหลักการหรือความคิดรวบยอด
๒. เนื้อหาวิชาควรสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม
๓. เนื้อหาวิชาควรมีความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึกซึ่งหมายถึงการให้ข้อมูล ขบวนการ ความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในหลักการและความคิดรวบยอดได้อย่างลึกซึ้ง
๔. สามารถสนองความมุ่งหมายในการสอนได้หลาย ๆ ด้าน
๕. เนื้อหาวิชาควรสอดคล้องกับบุคลิกภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน การเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ควรคำนึงถึงความพร้อมทางด้านสมอง ความคิดและสภาพร่างกายของผู้เรียน ความรู้ใหม่ หรือประสบการณ์ใหม่จะต้องมีความต่อเนื่องกับความรู้ หรือประสบการณ์ในอดีตของผู้เรียน

^๑ไพฑูริย์ สินลารัตน์, "ข้อสังเกตเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา," เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียน การสอน ตามโครงการฝึกอบรมผู้ฝึกอบรม ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศึกษาลัย ๑๔-๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๑. กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑ (ยึดสำเนา.)

๖. เนื้อหาวิชาจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน การเรียนรู้จะมีสัมฤทธิ์ผลก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความต้องการและสนใจที่จะเรียนรู้

สรุปแล้วหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาที่สำคัญก็คือ เนื้อหาวิชานั้นจะต้องมีความต่อเนื่อง มีการวางลำดับความสำคัญก่อนหลังและมีการผสมผสานความรู้ในแต่ละวิชาตลอดไปรณกรม

สถานศึกษาในปัจจุบันได้มีการตื่นตัว และเห็นความสำคัญในการที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนของคณาจารย์ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัย ต่างก็จัดการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอน ตามความจำเป็น ในขณะเดียวกัน คณาจารย์เองก็ให้ความสนใจและต้องการเข้าร่วมการอบรมวิชาการ เพราะการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับสูง ต้องใช้เวลาในการศึกษาและโอกาสเข้ารับการศึกษา มีความจำกัดในหลาย ๆ ประการ สำหรับการอบรมวิชาการ เป็นวิธีการศึกษาต่อที่ใช้เวลานั้น สามารถจัดขึ้นเมื่อไรก็ได้ตามความสนใจของผู้เรียนและไม่จำกัดจำนวนผู้เข้าอบรม

ดังนั้น เพื่อที่จะช่วยเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร จึงควรที่ผู้บริหารจะได้จัดให้มีการอบรมวิชาการขึ้นในสถานศึกษา เพราะจะเป็นการศึกษาที่สนองความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยจัดให้คณาจารย์ได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ และต้องการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้ที่จะช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ให้ลุล่วงไปด้วยดี

การฝึกอบรม (In-service Training)

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ให้บุคลากร โดยปกติจะเป็นการจัดที่มีระยะเวลาสั้น และจะกำหนดเฉพาะ

เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นวิธีการที่นิยมกันมากทุกวงการ เพราะใช้เวลาสั้น ประหยัดและได้ผลดี

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คือ การที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของ บุคลากรที่รับการฝึกอบรม การเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว หมายถึง ความชำนาญในการ ทำงานด้วยมือ การรู้จักใช้ความรู้ทางเทคนิคต่าง ๆ ความสามารถในการแก้ปัญหา และทัศนคติที่มีต่อการทำงาน นอกจากนี้ การฝึกอบรมยังมุ่งหวังที่จะให้บุคลากรที่ได้รับ การฝึกอบรม แล้วนำความรู้ ความชำนาญที่ได้รับใหม่ ๆ ไปใช้ปฏิบัติงานจริง ๆ เพื่อ ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การหรือหน่วยงานนั้น ๆ^๑

วิทยุ โสธร ได้แบ่งประเภท ของการฝึกอบรมออกเป็น ๗ ประเภท คือ

๑. วิธีศึกษางานไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงาน เป็นการสอนงานโดยให้ ปฏิบัติงานจริง ๆ โดยจัดทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้
๒. วิธีปฐมนิเทศ การฝึกอบรมแบบนี้จัดขึ้นสำหรับผู้ที่เข้าทำงานใหม่ เพื่อ ให้ทราบถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดองค์การของหน่วยงานนั้น ๆ
๓. วิธีให้ทำงานในฐานะผู้ช่วยสอน หรือลูกมือชั่วคราว
๔. วิธีให้ฝึกงาน
๕. วิธีฝึกอบรมระยะสั้น
๖. วิธีส่งไปเรียนบางวิชาในมหาวิทยาลัย
๗. วิธีส่งไปศึกษาเพิ่มเติมเพิ่มเติมเวลา^๒ วิธีนี้เป็นการเพิ่มวุฒิให้ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความรู้ดีขึ้น เพราะวิชาการต่าง ๆ ย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ครูหรือบุคลากรทุกประเภทของโรงเรียน แม้จะมีความสามารถดีเด่นเพียงไร ก็ตาม ถ้าเวลาผ่านไปนาน ๆ ความรู้ ความชำนาญก็ย่อมจะอ่อนลงไปเป็นธรรมดา หรือ

^๑วิทยุ โสธร, การบริหารงานบุคคล, หน้า ๔๔๒-๔๔๓.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔๖-๔๔๗.

บางที่การทำงานจำเจอยู่เสมอ ๆ งานที่ทำก็จะกลายเป็นความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน การได้เปลี่ยนงานเป็นครั้งคราว การได้ออกไปพบปะสังสรรค์กับครูหรือนุเคราะห์ของ โรงเรียนอื่นเสียบ้าง อาจช่วยให้มีความสดชื่น มีพลังและมีกำลังใจเกิดขึ้นใหม่ พร้อมกับทำงานได้ดีขึ้นก็ได้ ดังนั้นการให้ครู หรือนุเคราะห์หน้าที่ต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้เข้าร่วมสัมมนา หรือเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียน น่าจะสนับสนุนทุกวิถีทาง

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นเทคนิคหรือวิธีการในการฝึกอบรมแบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการ เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าเทคนิคนี้เป็นทั้งทางด้านวิชาการหรือทฤษฎี และด้านปฏิบัติ

ภิญโญ สาธร เรียกการฝึกอบรมวิธีนี้ว่า การทดลองปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ โดยให้ผู้เข้ารับการอบรมฟังบรรยายในภาคเช้า และเข้าห้องปฏิบัติการตามเรื่องที่ได้เรียน มาตอนเช้าในภาคบ่าย เป็นการฝึกปฏิบัติการตามทฤษฎีทันทีที่ได้เรียนมา

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการอบรมในลักษณะเข้ม โดยจะเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

๑. เพื่อฝึกฝนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน
๒. เพื่อกำหนดแนวทางในปฏิบัติงาน
๓. เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน
๔. เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงงาน

การสัมมนา (Seminar)

วิญญู ยังคณาวิภักษ์ กล่าวถึง ความหมายของการสัมมนาไว้ว่า การประชุมสัมมนา คือ การที่บุคคลกลุ่มหนึ่งประชุมกันเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภายใต้การนำของผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้คงแก่เรียน^๑

การประชุมแบบสัมมนา^๒ เป็นการประชุมทางวิชาการอย่างหนึ่งใช้ได้ในการประชุมที่มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- ก. เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในปัญหาใดปัญหาหนึ่ง
- ข. เพื่อสืบเสาะค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
- ค. เพื่ออภิปรายหรือวางแผนการวิจัย
- ง. เพื่อแลกเปลี่ยนผลงานกับบุคคลอื่น
- จ. เพื่อสรุปผลการวิจัย
- ฉ. เพื่อเสนอข่าวความรู้^๓

การศึกษาในงานและการสังเกตวิธีการทำงาน

การศึกษาในงานและการสังเกตวิธีการทำงาน เป็นกรรมวิธีหนึ่งในการศึกษาต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานและตัวบุคคลควบคู่กันไป กล่าวคือ ทำให้หน่วยงานมีบุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงาน จะทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้บุคคลเกิดขวัญและกำลังใจ เนื่องจากตนได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่จะใช้ปรับปรุงความสามารถในการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้คนได้มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานต่อไป

^๑วิญญู ยังคณาวิภักษ์, "วิธีการประชุม" ใน คำบรรยายเกี่ยวกับการจัดการบุคคล (พระนคร: สังฆวิทยุการพิมพ์, ๒๔๑๔), หน้า ๑๔๖-๑๔๗.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

การศึกษาดูงาน และการสังเกตวิธีการทำงานโดยทั่วไปแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การไปศึกษาและดูงานในต่างประเทศ ปัจจุบันนี้ พัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีการฟื้นฟูและช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น ประเทศที่เจริญและพัฒนาแล้วได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งในด้านการให้กู้ยืมเงิน ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือ ให้วัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนให้ทุนการศึกษา และดูงานแก่ข้าราชการ เพื่อจะได้นำความรู้ วิชาการต่าง ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ที่ให้ทุนข้าราชการไปศึกษาและดูงานในต่างประเทศ ก็เพื่อให้ข้าราชการได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อศึกษาหาความรู้ ความชำนาญ และนำความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เหล่านั้นมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนควรจะได้ไปร่วมสัมมนาในต่างประเทศ หรือดูงานในต่างประเทศเป็นระยะสั้น ๆ หลังจากสำเร็จการศึกษามาจากต่างประเทศ หรืออยู่ทำการสอนมาแล้วระยะหนึ่ง อาจจะเป็นเวลา ๓-๕ ปี ต่อครั้ง และหมุนเวียนกันไปอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะได้้นำประสบการณ์ หรือความคิดใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษาต่อไป

๒. การศึกษาดูงาน และสังเกตการทำงานภายในประเทศ

เนื่องจากวิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้า ตลอดจนเทคนิคในการทำงานก็เปลี่ยนอยู่เสมอ คนที่มีความรู้ ความเหมาะสมกับหน้าที่ในสมัยหนึ่งก็อาจกลายเป็นคนหย่อนสมรรถภาพไปอีกสมัยหนึ่งก็ได้ วิธีการแก้ปัญหาวิธีหนึ่งก็คือการส่งข้าราชการไปศึกษาดูงานและสังเกตการทำงานในหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกัน และผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดี

* เอลิชา ฟันด์ลีคา, "วิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย,"
ใน บรรณารักษศาสตร์ไทย (กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๐),
หน้า ๒๔๓.

การไปศึกษาดูงานและสังเกตการทำงานภายในประเทศโดยปกติแล้ว มักจะใช้ระยะเวลาสั้น วิธีการปฏิบัติที่ได้ผล ได้แก่

๒.๑ การให้ไปฝึกอบรม คือ การส่งบุคลากรในหน่วยงานไปฝึกงาน ในหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้ได้กลับมาปฏิบัติงานให้ได้ผลดี การส่งบุคลากรไปฝึกงานนี้จะ ทำเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ความต้องการและความจำเป็น ของหน่วยงาน

๒.๒ การนำไปดูงาน โดยที่ผู้บริหารได้พาบุคลากรในหน่วยงานไป ศึกษากิจกรม หรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นในสาขาวิชาที่หน่วยงานนั้น ๆ ต้องการ หรือกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานในหน่วยงาน การพาไปดูงานจะช่วยให้ บุคลากรได้เกิดความรู้ ความคิด และเห็นแนวทางในการปฏิบัติงานในวงกว้าง และ ทำให้เกิดทัศนคติในการปฏิบัติงานมากกว่าการแนะนำโครงการอื่น ๆ เพราะได้เห็น ด้วยตนเอง

จึงกล่าวได้ว่า การส่งเสริมให้ข้าราชการไปศึกษาดูงานตามหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศ และไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมในต่างประเทศ เป็นการช่วยให้ข้าราชการ ฝึกฝนและปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้น และ สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น

การวิจัย (Research)

การวิจัย คือ การสอบสวนหาข้อเท็จจริง การบันทึก และการวิเคราะห์ เหตุการณ์เพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มพูนความรู้^๑

การวิจัย เป็นงานที่ควบคู่ไปกับพัฒนาการของงานอาชีพทุกอาชีพ ในด้าน บรรณารักษศาสตร์ การวิจัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นเป้าหมายในการ ปรับปรุงระบบห้องสมุด การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์หรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง หรือ

^๑Robert Ross, Research: An Introduction (New York: Barnes and Noble, 1974), p. 3.

เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ในอาชีพ^๑

ก่อนที่จะทำการวิจัย นักวิจัยจำเป็นจะต้องศึกษางานวิจัยและบทความวารสารที่มีเรื่องเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการวิจัย ศึกษารายงานฉบับทั้งระดับปริญญาบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศ ให้ทราบถึงงานวิจัยที่ได้มีผู้วิจัยแล้ว นักวิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าอย่างมากจากห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งรวมสรรพวิทยาความรู้ ดังนั้นการวิจัยจึงเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาจารย์ผู้ทำการวิจัยวิธีหนึ่ง

การเขียนตำราและบทความทางวิชาการ

บุญเหลือ เทพสุวรรณ ได้ให้คำจำกัดความว่า ตำรา คือ หนังสือที่ให้ความรู้ทางวิชาการ ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นหนังสือที่ใช้ในระดับใด อาจเป็นหนังสือที่ใช้ด้วยกันได้หลายระดับ^๒

ในบรรดาวิสกฤตการอ่านทั้งหลาย ตำราก็ถือว่าเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาทุกระดับคือ ตั้งแต่ระดับการศึกษาตอนต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา ตำราช่วยให้ความสะดวกแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะในตำราแต่ละเล่มจะรวบรวมเนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ไว้ในที่เดียวกันอยู่ในลักษณะรูปเล่มของหนังสือ สำหรับตัวผู้สอนนั้น ตำราช่วยในการสนับสนุน และปรับปรุงทักษะในการสอนได้^๓

^๑สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, บรรณารักษศาสตร์มูลฐาน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑), หน้า ๑๓๑.

^๒ม.ล. บุญเหลือ เทพสุวรรณ, "ประสบการณ์จากการเขียนตำราและเอกสารวิชาการ," ใน แนวทางการเขียนตำราและบทความทางวิชาการ (กรุงเทพมหานคร: โครงการการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาสมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๓), หน้า ๕.

^๓R. Murray Thomas and Sherwin G. Swartout, Integrated Teaching Materials, rev. and enl. ed. (New York: David McKay Co., 1963), pp. 55-59.

สำหรับการศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบัน อุปสรรคที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ประการหนึ่งคือ คำราชาวิชาต่าง ๆ ในระดับสูงที่เป็นภาษาไทยมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นคำราชาภาษาอังกฤษ ดังนั้นในโครงการพัฒนาทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ ๔ (๒๕๒๐-๒๕๒๕) จึงได้กำหนดโครงการส่งเสริมการแต่งตำราเป็นโครงการหนึ่งของโครงการพัฒนาทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐด้วย^๑

นอกจากนั้นสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ยังได้มีโครงการผลิตตำราโดยให้อาจารย์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ของแต่ละสถาบันเป็นผู้เขียนตำรา และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเขียนตำราขึ้นอย่างจริงจัง ในหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยให้ดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ จึงได้กำหนดให้มีงาน แต่ง เรียบเรียง หรือแปลตำราเป็นผลงานทางวิชาการประการหนึ่ง เพื่อประกอบการศึกษาด้วย^๒

ในการเขียนตำรา มีองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการด้านที่จะเขียนเป็นอย่างดี^๓ การที่จะมีความรู้ในเนื้อหาวิชาการแต่ละด้านดีเพียงใดนั้น นอกจากจะได้จากการอ่านตำราตลอดจนบทความที่ผู้เขียนเขียนไว้แล้ว ยังได้จากการศึกษาค้นคว้า และวิจัย เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่ง

^๑"โครงการพัฒนาทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ," อุดมศึกษา ๑ (สิงหาคม ๒๕๑๔): ๑๓.

^๒ทบวงมหาวิทยาลัย, "หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์" (กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๒-๓.

^๓ไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์, "อาชีพเลื่อนอนกินกับการผลิตตำราวิชาการ," วารสารสังคมศาสตร์ ๑๒ (มกราคม ๒๕๑๔): ๖๗.

ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เป็นสำคัญ ทั้งจากห้องสมุดหรือแหล่งวิทยากรอื่น ๆ ซึ่งเป็นแหล่งรวมความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น การเขียนตำราจึงเป็นกิจกรรมการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้อาจารย์มีความรู้และทักษะเพิ่มมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

องค์ประกอบที่สำคัญที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์

ยูล กล่าวว่่า องค์ประกอบที่สำคัญที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์คือ บุคลากร ฆมรหรือองค์การ สถาบันหรือหน่วยงาน มหาวิทยาลัย และสมาคมวิชาชีพ^๑

โจ แอน เบล (Jo Ann Bell) กล่าวว่่าองค์ประกอบที่สำคัญที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์คือ บรรณารักษ์ สมาคมวิชาชีพ และโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์^๒

บุคลากร ต้องมีความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ก้าวหน้า ทันสมัย ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ เพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นครูจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่ดี มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นโดยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมทางด้านวิชาการอยู่เสมอ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์จึงต้องศึกษาเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งจากสถาบันการศึกษาที่จัดหลักสูตรการศึกษาแบบเป็นทางการ และร่วมกิจกรรมการศึกษาอื่น ๆ แบบไม่เป็นทางการ เช่น การร่วมประชุม สัมมนาทางวิชาชีพ หรือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการอ่านหนังสือวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อวิชาชีพ

^๑Houle, "The Role of Continuing Education in Current Professional Development," p. 249.

^๒Jo Ann Bell, " The Role of Library Schools in Providing Continuing Education for the Profession, " Journal of Education for Librarianship 18 (Summer 1977) : 253

สมาคมวิชาชีพ ในการจัดการศึกษาต่อเนื่องนอกจากบุคลากรมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องแล้ว สมาคมวิชาชีพมีบทบาทสำคัญอย่างมากที่จะช่วยส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องให้แก่บุคลากรโดยการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของบุคลากร สมาคมวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ ได้แก่ สมาคมห้องสมุด

สมาคมห้องสมุด เป็นสมาคมวิชาชีพที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวมบุคคลที่มีอาชีพหรือสนใจในวิชาชีพบรรณารักษ์ และส่งเสริมการศึกษابรรณารักษศาสตร์ให้แก่สมาชิกโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่สมาชิก เช่น จัดให้มีการบรรยาย อภิปราย ประชุม สัมมนา และปฐกถาทางด้านบรรณารักษศาสตร์

นอกจากสมาคมห้องสมุดแล้ว ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งชมรมวิชาชีพเพื่อรวมบุคคลในวิชาชีพบรรณารักษ์เฉพาะกลุ่มขึ้น เช่น ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา เป็นการรวมกลุ่มของบรรณารักษ์ในสถาบันอุดมศึกษา สมาคมสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นการรวมกลุ่มของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้มีการจัดตั้งชมรมอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและเอกชน ชมรมวิชาชีพดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อ เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสมาชิก และจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อ เพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่สมาชิก เช่น จัดประชุม สัมมนา บรรยาย และอภิปราย จึงกล่าวได้ว่าสมาคมและชมรมวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์

โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ เป็นสถาบันที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพราะเป็นสถาบันที่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรผู้สอน อุปกรณ์การเรียนการสอน และสถานที่ จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ มี ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อขยายหลักสูตรการเรียนการสอนในภาคปกติ
๒. เพื่อจัดหลักสูตรพิเศษให้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มพูนความรู้
๓. เพื่อร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง

เนื่องจากการจัดการศึกษาต่อเนื่องมีจุดมุ่งหมายดังกล่าว โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ จึงจำเป็นต้องจัดหลักสูตรและกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยจัดเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนสามารถมาร่วมกิจกรรมได้สะดวกและในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงคุณภาพของกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นด้วย โดยทั่วไปโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์สามารถจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ๓ รูปแบบ คือ

๑. จัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนที่ไม่สามารถศึกษาในเนื้อหารวิชาที่ต้องการได้ทุกวิชาในสถาบันการศึกษา
๒. จัดหลักสูตรพิเศษ เช่น การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นในหัวข้อที่น่าสนใจตรงกับความต้องการของผู้เรียน
๓. จัดหลักสูตรการศึกษาภายในโรงเรียน โดยกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสมและสะดวกแก่ผู้เรียน เช่น ตอนกลางคืน หรือ วันหยุด ซึ่งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่นิยมจัดทำรูปแบบนี้กันมาก เนื่องจากมีความพร้อมในเรื่องผู้สอนโดยใช้อาจารย์ภายในคณะ และมีความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์การสอน สถานที่

การที่โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์สามารถจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ได้มีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

๑. จัดตารางเวลาการเรียนการสอนในเวลาที่เหมาะสมและสะดวกสำหรับผู้เรียน
๒. มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสมสำหรับผู้เรียน
๓. ควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง
๔. ควรประสานงานกับกลุ่มที่ดำเนินงาน เกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง
๕. จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือสัมมนาสำหรับเนื้อหาวิชา

ที่ไม่ได้มีการสอนในหลักสูตร

๖. จัดให้มีการศึกษาในระดับปริญญาโท สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาเอกสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท

กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องและสถาบันที่จัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ชมรมบรรณารักษ์ และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้จัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งบรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ดังต่อไปนี้

การศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ

๑. การศึกษาระดับปริญญาโท ในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท ๓ สถาบัน คือ

๑.๑ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑.๒ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร

๑.๓ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม

๒. การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิบัตร เป็นกิจกรรมการศึกษาที่สถาบันการศึกษา สมาคม ฯ จัดขึ้น เพื่อให้การศึกษาต่อ แก่ผู้ที่ยังจบการศึกษาไปแล้ว โดยจัดการศึกษาตอนปิดภาคการศึกษา หรือภาคฤดูร้อน เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ทางบรรณารักษศาสตร์ในระยะเวลาสั้น สถาบันที่ได้จัดการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่มีวุฒิบัตรได้แก่

๒.๑ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒.๒ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร

๒.๓ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒.๔ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

๒.๕ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ สถาบันการศึกษาที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ชมรมบรรณารักษ์ และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้จัดการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการสำหรับผู้ไม่ต้องการ หรือผู้ไม่มีเวลาจะ เข้าศึกษาในระดับปริญญา หรือประกาศนียบัตรรวมทั้งผู้ที่ต้องการความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ทางบรรณารักษศาสตร์ โดยจัดในรูปของการประชุมและสัมมนาทางวิชาการ การบรรยายและอภิปราย รวมทั้งการส่งเสริมให้บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจาก เอกสารและวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ที่พิมพ์ออก เผยแพร่กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการที่ได้จัดขึ้นมีดังต่อไปนี้

๑. การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ สถาบันการศึกษาที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุด ฯ และสถาบันที่เกี่ยวข้องได้จัดประชุมสัมมนาทั้งเพื่อพัฒนาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สถาบันดังกล่าวได้แก่

- ๑.๑ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๑.๒ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร
- ๑.๓ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ๑.๔ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ๑.๕ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ๑.๖ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๑.๗ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ๑.๘ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
- ๑.๙ กรมการฝึกหัดครู

๒. การบรรยายและอภิปราย สถาบันการศึกษาที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุด ฯ ชมรมบรรณารักษ์ และสถาบันที่เกี่ยวข้องได้จัดการบรรยายและอภิปรายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้มีประสบการณ์ในวงการบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาชีพอื่น

ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์มาเป็นวิทยากร สถาบันที่ได้จัดบรรยายและอภิปรายได้แก่

๒.๑ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒.๒ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิทยาเขตประสานมิตร

๒.๓ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๒.๔ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๒.๕ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒.๖ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน

๒.๗ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒.๘ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

๒.๙ ชมรมบรรณารักษสถานอุดมศึกษา

๓. การฝึกอบรม อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมทางบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งสถาบันการศึกษา สมาคมฯ หรือชมรม จัดขึ้นโดยทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์แก่บรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้อาจารย์ได้เพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่ตนเอง สถาบันที่จัดการฝึกอบรมได้แก่

๓.๑ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร

๓.๒ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๓.๓ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

๓.๔ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

๓.๕ วิทยาลัยครู กรมการฝึกหัดครู

๔. การส่งเสริมการศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเอง สถาบันการศึกษาที่สอนวิชา

บรรณารักษศาสตร์ สืบมาคมฯ ชุมรม ได้ส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดทำวารสารและเอกสารทางวิชาการบรรณารักษศาสตร์ เพื่อเสนอบทความทางวิชาการและกึ่งวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และช่วยให้อาจารย์ได้ติดตามข่าวพัฒนาการของห้องสมุด วงการบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สถาบันที่ได้จัดทำวารสารและเอกสารทางวิชาการออกเผยแพร่ได้แก่

๔.๑ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๒ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรี

นครินทร์วิโรฒิ วิทยาเขตประสานมิตร

๔.๓ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๔.๔ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๔.๕ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๔.๖ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

๔.๗ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒิ วิทยาเขตบางแสน

๔.๘ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๙ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๔.๑๐ สสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

๔.๑๑ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

๔.๑๒ หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ในการจัดทำวารสารทางวิชาการบรรณารักษศาสตร์ของสถาบันการศึกษาที่สอนวิชา
บรรณารักษศาสตร์ สัมมนาฯ หรืออบรมดังกล่าวข้างต้น เป็นการส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนวิชา
บรรณารักษศาสตร์ศึกษาเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเอง โดยการอ่านบทความทางวิชาการบรรณา-
รักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และการเขียนบทความทางวิชา-
การ รวมทั้งส่งเสริมอาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำวารสารทางวิชาการบรรณารักษศาสตร์
โดยทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการหรือคณะผู้จัดทำ จึงกล่าวได้ว่าการจัดทำวารสารทางวิชาการ
เป็นการส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้ส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนวิชา
บรรณารักษศาสตร์ในการเขียนหนังสือและตำราทางวิชาการตามโครงการผลิตตำราของทบวง
มหาวิทยาลัย รวมทั้งส่งเสริมอาจารย์ในการทำวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์อีกด้วย ซึ่งกิจกรรม
ดังกล่าวเป็นการส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
อย่างมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย